

Motion till riksdagen

1989/90:Ju802

av Carl Bildt m.fl. (m)

Ökad rättstrygghet

Sammanfattning

Under 1989 anmäldes omkring 1,1 miljoner brott. Detta innebär en femdubbling av brotten sedan år 1950. Det verkliga antalet brott är emellertid högre, eftersom många brott aldrig anmäls.

Bakom de statistiska uppgifterna om anmälda brott finns mycket mänskligt lidande. Brottsoffer drabbas av allvarliga kroppsskador, psykiska besvär och ekonomiska förluster.

Det stora flertalet människor i vårt land känner djup oro för att själva utsättas för brott. Så skall det inte vara.

Socialdemokraterna bär ett stort ansvar för denna utveckling. Brottsnivån i ett samhälle har givetvis samband med den kriminalpolitik som förs. Sedan socialdemokraterna återfick regeringsmakten 1982 har miljonvallen för brott sprängts. När det gäller kampen mot brott har 1980-talet varit ett förlorat decennium.

Föräldrarnas och skolans ansvar att lära unga människor att känna respekt för andras liv och egendom har undervärderats. Polisväsendets resurser har fortlöpande försämrats. Fängelsestraffens användning har begränsats. Möjligheterna till åtalsunderlåtelse har utvidgats. Intagna på kriminalvårdsanstalter har kunnat avvika. Unga brottslingar har tillåtits att bli vanebrottslingar. Narkotikamissbruket har fått breda ut sig.

Situationen är nu ohållbar. Socialdemokraterna saknar förmåga att ta itu med brottsligheten.

I ett rättssamhälle skall den enskilde känna sig trygg i sitt eget hem och på gator och torg. Moderat politik kan minska brottsligheten.

I denna motion läggs förslag med följande inriktning i syfte att skapa ett tryggare Sverige:

- * Ge ökat ansvar till familjen. Den är den viktigaste brottsförebyggande faktorn.
- * Tillför polisen kraftigt ökade resurser.
- * Minska utrymmet för åtalsunderlåtelse. Ett brott skall följas av reaktion.
- * Ta itu med vanebrottslingarna. Återfallsförbrytare skall ha strängare straff.
- * Avskaffa halvtidsfrigivningen. I princip skall hela straffet avtjänas.

- * Få ordning på kriminalvårdsanstalterna. Stopp för rymningar och narkotikahantering.
- * Skapa ett fungerande påföljdssystem för ungdomsbrottslingar. De skall mötas av en fast reaktion men också ges stöd.
- * Lagstifta om en effektiv kriminalisering av narkotikakonsumtion.
- * Skärp straffet för narkotikabrott.
- * Inför livstidsstraff för de grvösta narkotikabrotten.
- * Stärk tullens resurser att hejda narkotikasmuggling över gränserna.
- * Lagstifta om strängare straff för misshandel och grov misshandel.
- * Gör det lättare att utvisa brottslingar som är utländska medborgare.
- * Ge brottsoffren påtagligt ökat stöd. Sätt offret i centrum, inte brottslingen.

Sverige skall vara ett rättssamhälle

Om brott begås och de skyldiga går fria eller endast får milda påföljder tappar medborgarna förtroendet för politiker och myndigheter. I ett sådant samhälle blir människorna otrygga, och det finns alltid en risk för att de enskilda tar lagen i egna händer. Då hotas själva grundvalarna för ett civiliserat samhälle.

För Moderata Samlingspartiet är frågan om medborgarnas rättstrygghet en av de absolut viktigaste politiska frågorna.

En av statens främsta uppgifter är att värna medborgarna mot brott. I ett rättssamhälle skall den enskildes liv, hälsa, integritet och egendom skyddas. Människorna skall kunna känna trygghet i sina hem och på gator och torg. När någon överträder lagen skall en reaktion inträffa. Mot denna bakgrund måste tyvärr konstateras att Sverige inte längre i alla avseenden kan kallas ett rättssamhälle.

Rättstryggheten i fara

- * Under 1989 begicks omkring 1,1 miljoner brott, vilket innebär en femdubbling sedan år 1950. Det verkliga antalet brott är dock större, eftersom många brott aldrig anmäls.
- * Bakom de statistiska uppgifterna om anmälda brott finns mycket mänskligt lidande. Många brottsoffer drabbas hårt, fysiskt, psykiskt och ekonomiskt.
- * Polisväsendet befinner sig i kris. Under en följd av år har alltför få nya poliser utbildats. En effekt av detta är att många brott inte utreds. Under 1988 klarades endast omkring 1/4 av brotten mot brottsbalken upp. Endast omkring vart tionde bostadsinbrott blir uppklarat.
- * Det förflyter lång tid mellan brott och straff. P.g.a. bristande resurser inom rättsväsendet dröjer det ofta länge innan ens de få brott som blir uppklarade resulterar i att den skyldige möter en reaktion.
- * Många som begår brott slipper att drabbas av någon påföljd. Poliser kan meddela s.k. rapportteftgift, exempelvis vid snatteri. Åklagare kan bevilja åtalsunderlåtelse även för tämligen grova brott, exempelvis olika former av stöld.

- * En stor andel av brotten begås av en liten, högaktiv grupp förbrytare, som ofta får "mängdrabatt" då de ådöms straff.
- * För personer som dömts till fängelse tillämpas s.k. halvtidsfrigivning. Den som har dömts till ett års fängelse för ett allvarligt brott blir alltså frigiven efter sex månader.
- * Gång på gång inträffar det att brottslingar avviker från kriminalvårdsanstalter. De klättrar över murar, hoppar ut genom fönster eller kommer helt enkelt inte tillbaka efter permission.
- * Vissa ungdomar som gör sig skyldiga till brott tas inte om hand. Det finns tonåringar som tillåts utveckla vanebrottslighet.
- * Narkotikamissbruket fortsätter att breda ut sig. Det är i praktiken fortfarande tillåtet att missbruka narkotika.

Socialdemokraternas politik har havererat

Brottslighet finns i alla samhällen. Men den kan ligga på en högre eller lägre nivå. Socialdemokratisk politik medverkar till att brottsligheten ligger på en hög nivå.

Sedan socialdemokraterna återfick regeringsmakten 1982 har miljonvalen för brott sprängts i vårt land. Kriminalpolitiken har ofta utformats som om brott har samband med allt utom brottslingens ansvar för sina handlingar. Offren för brott har tillmätts ringa intresse. Det har funnits en ökanslighet för de lidanden som de drabbas av.

Den allmänna inriktningen av den socialdemokratiska kriminalpolitiken har varit tydlig. Föräldrarnas och skolans ansvar att lära unga människor att känna respekt för andras liv och egendom har undervärderats. Det har manifesterats en vilja att minska fängelsestraffets användning. Polisväsendets betydelse i brottsbekämpningen har underskattats och dess resurser urgröpts. Lagöverträdelser har kunnat ske utan att någon egentlig reaktion inträffat. Högaktiva vanebrottslingar har erhållit "mängdrabatt" i stället för skärpta påföljder då de dömts för nya brott. De som har fått fängelse för allvarliga brott har haft goda möjligheter till permission eller flykt. Unga brottslingar har tillåtits att bli vanebrottslingar, eftersom några verksamma insatser inte vidtagits. Narkotikamissbruket har fått fortsätta att florerat p.g.a. bristfälliga lagar och bristande resurser hos polisen.

En sådan kriminalpolitik kan endast leda till ett enda resultat, nämligen ökad brottslighet. Kampanjer av olika slag, exempelvis mot våld, vilka initierats av regeringen kan spela en viss opinionsskapande roll. Om den kriminalpolitik som förs gör att brott inte möts av bestämd reaktion saknar sådana åtgärder emellertid värde.

Vad vi betraktar är ett sammanbrott för socialdemokratisk kriminalpolitik. Den signal socialdemokraterna sänder till brottsbenägna personer är att riskerna för upptäckt, åtal och kännbara påföljder är små. Priset för denna politik betalas – i form av lidande och ekonomiska förluster – av brottsoffren.

En politik för ökad rättstrygghet

Mot. 1989/90

Ju802

Moderat kriminalpolitik har fem mål:

1. Staten skall ha som en av sina främsta uppgifter att skydda medborgarna mot brott.
2. Den som överträder lagar skall mötas av en reaktion som visar att handlingen inte accepteras.
3. Särskild uppmärksamhet skall ägnas unga människor för att förhindra att de utvecklar ett kriminellt beteende.
4. Omfattande insatser skall göras på alla nivåer i samhället för att motverka narkotikamissbruk.
5. Personer som drabbas av brott skall ges ett starkt stöd från det allmänna.

Fördes en moderat kriminalpolitik under 1990-talet skulle följderna av denna bli dessa:

Brottsligheten skulle minska. Människor skulle i ökad utsträckning kunna gå trygga på gator och torg. Familjens betydelse som brottsförebyggande faktor skulle uppmärksammas på ett helt annat sätt än hittills. I familjen liksom i skolan skulle unga människor bibringas normer och lära sig att känna respekt för andras liv och egendom. Narkotikamissbruk skulle bekämpas på alla fronter. Unga människor som missbrukade exempelvis narkotika eller gjorde sig skyldiga till brott skulle möta en fast reaktion och återföras till ett drogfritt och laglydigt liv. Den lilla men högaktiva gruppen vanebrottslingar skulle ådömas väsentligt strängare straff för att avhållas från återfall i brott. De människor som trots allt drabbades av brott skulle få ett väsentligt ökat stöd från samhället. Med moderat politik skulle Sverige bli ett bättre och tryggare land för människor att leva i.

Stärk familjens ställning

Familjerna har avgörande betydelse då det gäller att förhindra att unga människor begår brott. Föräldrarna måste alltid ha huvudansvaret för att barn och ungdomar lär sig att känna respekt för andra människor. Att barnen får handlingsmönster och lärs att ta ansvar för sig själva och sina medmänniskor är bästa vägen att förebygga brottslighet.

Moderat familjepolitik ger vidgade möjligheter för familjer att själva bestämma över sina villkor. Föräldrarna får ta ett ökat ansvar för barnens utveckling och ges bättre möjligheter att svara upp mot detta ansvar.

Fler poliser behövs

Polisernas främsta uppgift är att förebygga brott och att ingripa mot lagöverträdare. För att poliskåren skall kunna utföra ett effektivt arbete måste den ha tillräckliga resurser. Givetvis krävs många olika åtgärder för att komma till rätta med brottsligheten. Kriminologisk forskning har dock visat att ökad risk för upptäckt – och därmed bestraffningsrisk – är en mycket viktig brottsavhållande faktor.

Att polisens resurser har direkt betydelse för antalet brott har visats då det gäller narkotikabrottsligheten. Tidigare fanns vid Stockholmspolisens s.k. ga-

utlangningsgrupper. Dessa var specialiserade på att förhindra öppen handel med narkotika. Arbetet var mycket framgångsrikt. I takt med att polisens resurser har urgröpts under 1980-talet har gatulangningsgruppernas arbete i stor utsträckning upphört. Detta har omgående resulterat i kraftigt ökad öppen handel med narkotika. Därmed har också möjligheterna att kontrollera och minska HIV-smittans spridning försämrats. Samtidigt har kvarterspolisverksamheten nästan helt upphört.

Vi upplever nu ett polisväsende i kris. Orsaken är medvetna beslut av regeringen och den socialistiska majoriteten i riksdagen. Sedan den socialdemokratiska regeringen tillträdde har den, med början budgetåret 1983/84, år efter år hållit tillbaka utbildningen av nya poliser. Detta har skett mot rikspolisstyrelsens uttryckliga rekommendationer och i strid med bl.a. Moderata Samlingspartiet i riksdagen.

Situationen är nu ohållbar. Därför har regeringen i budgetpropositionen föreslagit att 800 nya poliser skall utbildas i enlighet med rikspolisstyrelsens äskande. Detta kommer emellertid inte att medföra omedelbara förbättringar.

Rikspolisstyrelsen har konstaterat att även med en höjd antagning till 800 aspiranter per år kommer det att finnas vakanser långt in på 1990-talet.

Polisen behöver omgående ökade resurser. Då kan bl.a. fler kvarterspolistjänster besättas och fler gatulangningsgrupper inrättas. Självklart skall det antal nya poliser utbildas som rikspolisstyrelsen – och numera regeringen – föreslagit. Men det krävs mer än så.

Många polismän utför i dag administrativa uppgifter. Polisens resurser att ingripa mot brott skulle kunna öka om sådana arbetsuppgifter i stället utfördes av administrativ personal. Rikspolisstyrelsen föreslår att 400 administrativa befattningshavare nyanställs för att i någon mån minska skadeverkningarna av att det finns för få poliser. Enligt vår mening måste 600 nya administrativa tjänster omedelbart inrättas. En sådan förstärkning kommer – till skillnad från ökad intagning av aspiranter – att snabbt resultera i att polispersonal kan frigöras för rent polisiära uppgifter. Det finns anledning att räkna med att liknande satsningar blir nödvändiga även följande år.

Strängare straff för vanebrottslingar

En liten grupp kriminellt belastade personer – ofta med grava missbruksproblem – svarar för en oproportionerligt stor andel av begångna brott.

Det finns kriminologiska undersökningar som uppskattar att ca tre promille av landets män (12.000 personer) stod för ca 200.000 av de polisanmälda brotten år 1986. I den gruppen finns dessutom en extremt högaktiv grupp om 2.000 individer som svarade för ca 100.000 av brotten.

Den lilla skaran högaktivt kriminella orsakar genom sin verksamhet orimliga kostnader för såväl brottsoffer som för det allmänna. Icke desto mindre är brottslingarna på sätt och vis favoriserade. De kan få åtalsunderlåtelse för vissa brott som följt på tidigare. Då de åtalas för ett flertal brott samtidigt åtnjuter de en form av "mängdrabatt" då straffet bestäms.

Under 1988 genomfördes lagändringar som innebär att återfall skall kunna ges särskild straffskärpande betydelse. Förutsättningarna för att tillämpa la-

gen är dock snävt angivna. Straffskärpning skall kunna ske om den tidigare och den nya brottsligheten är likartade eller brottsligheten i båda fallen varit särskilt allvarlig och haft ett straffvärde på omkring ett års fängelse.

Endast en liten del av de högaktiva brottslingarna kommer att drabbas av denna reglering. Det är tämligen sällsynt att så långa fängelsestraff som ett år utdöms. I praktiken kommer flertalet vanebrottslingar att kunna fortsätta med sin verksamhet.

Det krävs en skarpare reaktion från det allmännas sida mot vanebrottslingarna. Den som har dömts för brott flera gånger och ändå fortsätter att begå nya brott skall regelmässigt ges strängare straff.

Strängare straff för våldsbrott

Mot bakgrund av den oroande utvecklingen av våldsbrottsligheten aktualiserade Moderata Samlingspartiet i november 1989 att justitieutskottet skulle ta ett s.k. utskottsiniciativ. Från moderat sida föreslogs bl.a. att straffen för misshandel och grov misshandel skulle skärpas påtagligt. Tyvärr vann det moderata förslaget inte majoritet. Från moderat sida framhölls att påföljderna för misshandelsbrott är för milda. Många som döms för misshandel slipper helt frihetsberövande påföljd. Det stora flertalet av dem som döms för det svårare brottet grov misshandel ådöms endast det stadgade minimistraffet 1 års fängelse.

Den nuvarande situationen är oacceptabel. Våldsbrott upplevs av allmänheten som synnerligen allvarliga brott. Denna inställning måste avspeglas i straffskalor och ådömda påföljder. Annars uppstår en förtroendekris mellan medborgarna och de lagstiftande och lagtillämpande organen i samhället. Dessa frågor behandlas närmare i motion 1989/90:Ju613 av Rolf Dahlberg m.fl., Strängare straff för våldsbrott.

Färre åtalsunderlåtelse

Rapporteftergift och åtalsunderlåtelse meddelas i nuläget för ofta. Åtalsunderlåtelse betyder att brottslingen slipper att åtalas och dömas för sitt brott. Åtalsunderlåtelse förekommer bl.a. då det nya brottet anses vara av mindre betydelse med hänsyn till de brott lagöverträdaren tidigare dömts för. Inte minst unga brottslingar får åtnjuta åtalsunderlåtelse.

Vi menar att detta är helt fel. Det är väsentligt att människor inser att lagöverträdelser inte accepteras. Huvudregeln skall vara att en reaktion skall följa på ett brott. I annat fall förlorar många människor förtroendet för lagar och myndigheter. Till detta kommer att polisen ofta finner arbetet meningslöst då brottslingen slipper varje påföljd.

Villkorligt fängelse bättre än villkorlig dom

Personer som för första gången har begått brott som kan föranleda fängelse döms ofta till villkorlig dom. Det är inte ovanligt att både den som har dömts och omgivningen uppfattar en villkorlig dom som ett frikännande.

Villkorlig dom bör bytas ut mot villkorligt fängelse. Domstolen skall alltså utdöma ett fängelsestraff, men medge anstånd med straffets verkställande.

Om den dömda begår ett nytt brott under en viss prövotid skall fängelsestraffet avtjänas. En sådan förändring skulle på ett tydligare sätt visa att brott inte accepteras.

Mot. 1989/90
Ju802

Stramare skyddstillsyn

Många personer som har begått brott ådöms påföljden skyddstillsyn. Det är inte ovanligt att den som erhållit påföljden återfaller i brott. Då förordnas ofta att dessa brott skall, som det heter, "omfattas av skyddstillsynen". Detta betyder att ett straff ådömt för ett tidigare brott också skall avse ett senare begånget brott.

Ett brott bör i princip leda till en särskild reaktion. Det finns ingen anledning att göra undantag i sådana fall det är fråga om återfall i brott. Den som dömts till skyddstillsyn och begår ett nytt brott bör normalt dömas till fängelse.

Lättare utvisa utländsk brottsling

Brottsstatistiken visar att utländska medborgare är överrepresenterade när det exempelvis gäller våldsbrott. Det är möjligt att utvisa utlänning som gjort sig skyldig till brott. Men genom såväl lag som praxis har dessa möjligheter inskränkts.

Enligt utlänningslagen gäller bl.a. följande: En utlänning som gjort sig skyldig till brott kan utvisas om fängelse i mer än ett år kan följa eller det är fråga om återfall i brott. Men en utlänning som varit bosatt här i mer än tre år får inte utvisas på grund av brott om det inte föreligger synnerliga skäl för utvisning. För nordbor är tidsgränsen i stället satt till två år. Som lagen är formulerad är det åklagaren som skall bevisa att rekvisitet synnerliga skäl är uppfyllt.

Den nuvarande ordningen är klart otillfredsställande. Vårt land måste ha förmåga och medel att avlägsna de utlänningar som förbrutit sig mot vår rättsordning på ett grovt sätt. Det måste vara en synnerligen angelägen uppgift för vårt rättssystem att kunna hindra att utlänningar i stort antal – och även i organiserade former – söker sig till vårt land för att begå allvarliga brott.

Som framgått fordras det i dag synnerliga skäl för att avlägsna en utlänning som begått ett allvarligt brott. Det vore rimligare om den utlänning som förövat ett allvarligt brott vore skyldig att åberopa de skäl som bör föranleda att han likväl skall ha rätt att få bo kvar. Även med denna konstruktion kommer självfallet anknytningen till vårt land och uppehållstidens längd att ha betydelse. Men bedömningen blir stramare. Möjligheten att utvisa en utländsk brottsling ökar.

Avskaffa halvtidsfrigivningen

När riksdagen i början på 1980-talet fattade beslut om halvtidsfrigivningen var Moderata Samlingspartiet det enda parti som motsatte sig beslutet om allmän straffsänkning.

Vi har därefter konsekvent vidhållit vår kritik. Systemet med halvtidsfri-

givning har med fog upprört allmänheten. Denna har haft svårt att inse att trots att lag och domstols dom anger visst straff skall den dömda slippa att avtjäna halva straffet. Det förtjänar att framhållas att förhållandevis få personer som döms för brott får fängelse som påföljd. Man kan generellt sett utgå ifrån att i de fall ett fängelsestraff utdöms är det fråga om att allvarliga brott har begåtts. Halvtidsfrigivningen får alltså till resultat att straffet mildras påtagligt för dem som befunnits skyldiga till svåra brott, exempelvis våldsbrott eller bostadsinbrott. Till och med personer som ådöms fleråriga fängelsestraff för grova narkotikabrott kan friges efter halva tiden.

Halvtidsfrigivningen måste betecknas som en av svensk kriminalpolitikens största skandaler. Den utgör ett upprörande exempel på socialdemokratisk flumpolitik. Enligt vår mening skall det straff som utdöms i princip avtjänas.

Från socialdemokratisk sida har det talats om att halvtidsfrigivningen skall avskaffas. Men det menar man kan ske på det sättet att de straff som anges i lagarna justeras ned. Slutresultatet blir att dömda personer får avtjäna samma strafftid som i dag. Detta är ett oacceptabelt förslag. Någon generell sänkning av straffen kan inte komma ifråga.

En fungerande kriminalvård

Svensk kriminalvård fungerar inte tillfredsställande. Allt för ofta visar det sig att brottslingar kan avvika från de anstalter de är intagna i. Inte sällan rör det sig om personer dömda för omfattande kriminalitet, vilkas gripande och dömning medfört stora kostnader för det allmänna. Från såväl principiella som samhällsekonomiska utgångspunkter är dessa förhållanden oacceptabla. Bevakningen av intagna måste förbättras.

För närvarande gäller att vissa intagna kan särbehandlas. Detta betyder att de placeras i slutet rixanstalt och endast kan beviljas permission under bevakning. Särbehandling kan ske beträffande den som har dömts till fängelse i lägst två år för grov narkotikabrottslighet och för den som har dömts till fängelse i lägst fyra år för annan brottslighet.

Allmänhetens skyddsintresse måste sättas i första rummet. I princip bör *alla* intagna som erhållit två års fängelse särbehandlas.

Reglerna för permissioner bör stramas upp på olika sätt. Obevakade permissioner bör starkt begränsas för intagna som gång på gång återfaller i brott. När det gäller intagna som begått allvarliga våldsbrott och narkotikabrott bör permission endast undantagsvis få förekomma.

På många kriminalvårdsanstalter finns stora narkotikaproblem. Detta är givetvis inte acceptabelt.

Många av dem som intas i anstalt har både sociala, utbildningsmässiga, psykiska och medicinska problem. Det är viktigt att en intagen får vård för alla former av missbruk. Den intagnes möjligheter att klara sig i samhället efter frigivningen skall förbättras genom yrkesutbildning eller social träning. För att minska risken för återfall i brott bör det allmänna ta ett större ansvar för de dömdas rehabilitering i samhället.

Psykiskt störda lagöverträdare

Det inträffar att den som begått ett allvarligt brott befinns vara psykiskt störd. Han eller hon överlämnas då till s.k. slutna psykiatrisk vård. Inte sällan har det hänt att en sådan person inom kort försätts på fri fot och gör sig skyldig till nya allvarliga brott.

Detta har med fog upprört allmänheten. Det har ifrågasatts om nuvarande lagar inom detta område tar tillräcklig hänsyn till medborgarnas anspråk på skydd mot brott. Då denna fråga behandlas av riksdagen måste självfallet allmänhetens trygghet mot brott sättas främst. Vi avser att återkomma till riksdagen med våra konkreta förslag i detta och andra hänseenden i anslutning till den proposition om ny lagstiftning om psykiatrisk tvångsvård som förbereds i regeringskansliet.

Oroande ungdomsbrottslighet

Många brott begås av unga människor. Det helt övervägande antalet ungdomar som begår brott gör det endast vid enstaka tillfällen. Men det finns en grupp unga som inte upphör med sin brottsliga aktivitet utan tvärtom ökar den och begår fler och svårare brott. Det finns tonåringar som har utvecklat vanebrottslighet.

Det krävs omfattande åtgärder för att komma till rätta med ungdomsbrottsligheten. Moderata Samlingspartiet har i en särskild motion 1989/90:Ju820 av Rolf Dahlberg m.fl. om ungdomsbrottslighet utvecklat vad som behöver göras. Bl.a. krävs följande förändringar:

Ungdomsvårdsskolorna (s.k. paragraf 12-hem) måste förbättras så att de kan ta hand om gravt kriminellt belastade unga. Detta förutsätter bl.a. att huvudmannaskapet för skolorna övertas av staten. Sociala myndigheter måste ingripa mera bestämt mot unga som begår brott eller påbörjar missbruk. Brott av unga personer måste utredas snabbare. Det bör på försök införas jourdomstolar för unga brottslingar.

Skarp narkotikastrafflagen

Det finns ett klart samband mellan brottslighet och narkotikamissbruk. Narkotikapolitiken måste utformas så att det inte kan uppstå någon tvekan om att befattning med illegal narkotika inte accepteras.

Moderata Samlingspartiet har i en särskild motion 1989/90:Ju617 av Carl Bildt m.fl. Stoppa narkotikamissbruket utvecklat vilka lagändringar som är nödvändiga. Bl.a. krävs att fängelse skall stadgas för narkotikakonsumtion och strängare straff för narkotikabrott och grovt narkotikabrott. För de grövsta narkotikabrotten måste livstidsstraff kunna utdömas.

Stärk tullens resurser för narkotikakontroll

Praktiskt taget all narkotika som illegalt nyttjas i vårt land smugglas över gränserna. Det är därför givet att gränsbevakningen har mycket stor betydelse för narkotikabekämpningen.

Tullens förmåga att avslöja narkotikasmuggling måste stärkas. Det är vid gränserna de stora partierna kan upptäckas. Ju svårare det blir att smuggla

in narkotika i vårt land, desto närmare kommer vi vårt mål om ett narkotikafritt Sverige. Moderata Samlingspartiet har i annat sammanhang redovisat hur kontrollen av narkotikasmugglingen över gränserna kan förbättras. Bl.a. krävs följande:

Tullen måste ges resurser för att hejda narkotikasmuggling. Det krävs hårdare straff för personer som smugglar in narkotika genom att svälja det. Tullen måste utrustas med fler knarkhundar.

Stöd brottsoffren

Den brottslighet som träffar enskilda har ökat kraftigt de senaste decennierna. Offren för brott har alltför länge blivit bortglömda. Ett antal brottsoffer drabbas av allvarliga kroppsskador och t.o.m. invaliditet. Många får uppleva kännbara ekonomiska förluster. Psykiska besvär direkt beroende på brottet är vanligt förekommande.

Moderata Samlingspartiet har i en särskild motion redovisat ett flertal förslag gällande hur brottsoffren skall ges ökat stöd. Förslagen omfattar bl.a. följande:

Staten bör förskotta skadestånd till brottsoffer och sedan återkräva beloppet från brottslingen. Det krävs ökade möjligheter till skadestånd för ideella skador så att den som haft inbrott kan få skadestånd för integritetskränkningen. Kommunernas ansvar för brottsoffer måste betonas, bl.a. genom att ändra socialtjänstlagen. Kvinnojourerna och andra brottsofferjourer behöver stöd. Informationen till brottsoffer om möjligheterna till stöd och uppgifter om det egna ärendets handläggning måste förbättras. De totala kostnaderna för brottsligheten och hur brottsoffer reagerar psykiskt behöver utredas.

Ökad rättssäkerhet i lagar om ekonomisk brottslighet

Under början och mitten av 1980-talet genomdrevs i riksdagen en mängd lagar gällande ekonomisk brottslighet. Bl.a. från moderat sida gjordes gällande att många av lagarna tog liten hänsyn till den enskildes rättssäkerhet.

Nyligen har inom BRÅ skett en utvärdering av vissa av dessa lagar. Utredningen kom fram till följande slutsatser: Faktaunderlaget som motiverade lagstiftning var inte alltid korrekt. Lagförslagen var illa förberedda och framlades under alltför stor tidspress. Det togs inte tillräcklig hänsyn till rättssäkerhetsfrågornas betydelse. Det finns inget stöd för att det förekommer så omfattande ekonomisk brottslighet som gjordes gällande då lagarna lades fram.

Vi har ovan understrukt betydelsen av att staten bekämpar brottslighet. Självklart skall även ekonomisk brottslighet motarbetas. Men lika självklart är att lagar som gäller ekonomisk brottslighet måste uppfylla elementära rättssäkerhetskrav. Det bör tillsättas en parlamentarisk utredning som skyndsamt gör en översyn av de aktuella lagarna. Där rättssäkerhetskraven inte är uppfyllda måste lagändringar ske och där skäl för lagstiftning saknas skall lagen upphävas.

Det bör ankomma på vederbörande utskott att utforma erforderlig lagtext i de fall sådan krävs.

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om statens ansvar för att skydda medborgarna mot brott.

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förstärkningen av polisväsendet med 600 administrativa tjänster.

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om polisens resurser.

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om strängare straff för misshandelsbrott.

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om familjens betydelse i det brottsförebyggande arbetet.

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om minskad användning av åtalsunderlåtelse och rapporteftergift.

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om villkorligt fängelse.

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om stramare skyddstillsyn.

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om strängare straff vid vanebrottslighet.

10. att riksdagen beslutar att ändra brottsbalken och lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt så att den obligatoriska villkorliga frigivningen upphävs.

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om särbehandling av intagna i kriminalvårdsanstalt.

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om permissioner till intagna i kriminalvårdsanstalt.

13. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om narkotikamissbruk inom kriminalvården.

14. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om bevakning av fängelsedömda.

15. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om rehabilitering av dömda brottslingar.

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om åtgärder för att minska ungdomsbrottsligheten.^{1]}

16. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kriminalisering av narkotikakonsumtion och strängare straff för narkotikabrott.

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förstärkning av tullens resurser.^{2]}

17. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om stöd till brottsoffren.

18. att riksdagen hos regeringen begär utredning med syfte att öka rätts säkerheten i lagar gällande ekonomisk brottslighet.

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utvisning av utländska medborgare som gjort sig skyldiga till brott.³⁾

Mot. 1989/90
Ju802

Stockholm den 15 januari 1990

Carl Bildt (m)

Lars Tobisson (m)

Anders Björck (m)

Görel Bohlin (m)

Rolf Dahlberg (m)

Gunnar Hökmark (m)

Arne Andersson (m)
i Ljung

Ingegerd Troedsson (m)

Bo Lundgren (m)

Rolf Clarkson (m)

Ann-Cathrine Haglund (m)

Gullan Lindblad (m)

Sonja Rembo (m)

¹⁾ 1989/90:So209

²⁾ 1989/90:Sk605

³⁾ 1989/90:Sf602

